

BIBLIOTEKETS OCH INTERNETS UNIVERSALISTISKA OCH KOSMOPOLITISKA TENDENS

Biblioteket inskränker sig inte till att fungera som statens, nationens eller imperiets minne. Däremot har biblioteket med rätta kallats "mänsklighetens minne", vilket går att förklara med utgångspunkt i formuleringen "tecknen lägger ut tankarna i världen".[1]

När skrivtecknen väl har utplacerat tankarna i vad filosoferna brukar kalla "den yttre världen" återuppstår ständigt behovet av att hålla reda på dem, vilket förutsätter att de måste samlas och bevaras för att bilda ett externt minne. Ur detta mänskliga och sociala behov leder biblioteket sitt ursprung.

Det bör förstås tilläggas, att (skriv)tecknen icke blott lägger ut tankar i världen utan även tjänar andra syften såsom bokföring och ordergivning och att också biblioteket har tjänat dessa övriga syften. Men i synnerhet det moderna biblioteket är inriktat på att samla, bevara, ordna och förmedla det externa minnet av tankarna, det vill säga de skriftliga resultaten av forskarnas och författarnas arbete.

Till tankarnas natur hör emellertid att de förutsätter och påverkar varandra, och sålunda bildar sammanhang. Vissa nutida akademiker använder termen "intertextualitet", men "nätverk", och "internet", kandiderar förvisso också för att namnge detta fenomen. Huruvida det är tankarna som gör att hela mänskligheten bildar ett sammanhang, eller människans natur som gör att tankarna sinsemellan gör det, ska jag inte ge mig vidare in på. Hur det nu än förhåller sig med den saken måste biblioteket eftersträva fullständighet, vilket bland annat innebär att det ständigt måste överskrida stats-, nations- och t.o.m. civilisationsgränserna, för att inte tala om avstånden mellan nutid och för länge sedan passerade tider, som biblioteket också överbryggar.

Sålunda skrev redan Gabriel Naudé, en av det moderna bibliotekarieyrkets pionjärer, i sina *Råd om inrättandet av ett bibliotek* (1627): "Ty ett bibliotek som är inrättat för offentligt bruk bör vara universellt och detta kan inte bli fallet om det inte innehåller de viktigaste författarna på alla kunskapsfält, i synnerhet konsterna och vetenskaperna."[2]

Genom biblioteket och internet konkretiseras sålunda drömmarna och idéerna om en vidare mänsklig gemenskap än familjen, stammen, nationen, imperiet eller "väst". I internet skaffar sig nutidsmänniskorna ytterligare ett gemensamt externt minne vid sidan av de traditionella biblioteken och arkiven. Individer och enskilda grupper eller folkslag kan visserligen av religiösa eller andra skäl välja att försöka att motarbeta denna bibliotekets och internets universalistiska och kosmopolitiska tendens, eller att eliminera den ur sina liv, men det förefaller osannolikt att de någonsin förmår stoppa den. Uppenbarligen bidrar biblioteket och internet till att ena människosläktet. Huruvida enandet lyckas innan människorna gör slut på varandra genom krig eller genom att förgifta eller på annat sätt förstöra biosfären är sedan en annan fråga.

Mikael Böök

Ovanstående är ett utdrag från Biblioteksaktivisten – Essäer om makt och bibliotek i informationssamhället (2012), som finns att ladda ned i sin helhet på URL www.edizioniartemisia.fi/ebooks/mb/biblioteksaktivisten/manifest/biblioteksaktivisten.html.

Noter

[1] Se Gärdenfors, Peter.: *Hur Homo blev sapiens. Om tänkandets evolution. Doxa 2000, s 198.*

[2] En svensk översättning av Naudés promemoria, ut vilken jag citerar, ingår i Erik Carlqvist & Harry Järv (red): *Mänsklighetens minne. En bibliotekshistorisk antologi. Schildts 2008, ss 249-333; cit. s 265. En inskannad kopia av G. NAUDÉ: ADVIS POUR DRESSER UNE BIBLIOTHÈQUE. A Paris, Chez Francois Targa, au premier pillier de la grand' Salle du Palais, deuant les Consultations. M. DC. XXVII, kan laddas ner från nätet via URL www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/notice-48749.*